

„EDINOST“
 Izhaja po trikrat na teden v šestih iz-
 danjih ob sobotah, četrtek in
 v sobotah. Zjutranje izdanje iz-
 haja ob 8. uri zjutraj, večerje pa ob 7.
 uri zvečer. — Občno izdanje stane:
 za eno mesec . . . 30, letno Avstrija f. 1.00
 za tri mesece . . . 80, letno . . . 2.50
 za pol leta . . . 1.50, letno . . . 4.00
 za vsa leta . . . 10, letno . . . 16.
 Na naročbo brez priloge naročnine se
 ne jemlje ozir.
 Posrednice številke se dobivajo v pre-
 dalnicah tobaka v Trstu po 3 nř.,
 v Gorici po 3 nř., sobotno večerje
 izdanje v Trstu 3 nř., v Gorici 4 nř.

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

Oglasi se računajo po tarifi v petiti; za
 naslove z dobrotami črkami se plačuje
 prostor, kolikor obsega navadnih vrstic.
 Poslana osmrtnice in javnoizhvalne, do-
 mači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu:
 ulica Caserma št. 13. Vsako pismo mora
 biti frankovano, ker nefrankovana se ne
 sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase spra-
 vljamo upravitelstvu ulica Caserma 13.
 Odprta reklamacije so proste poštno.

„V edinosti je moč!“

Ponemčenje Avstrije.

Za dōbe cesarja Jožefa zibal se je našim diplomatom pred oči ideal nemško-jednotne Avstrije. Takrat so menili, da le pot sistematičnega germaniziranja dovede Avstrijo do velikosti, sijaja in trajne sreče. V dosego tega cilja upregli so ves državni mehanizem. — A ni jim šlo izpod rok: poskus za preustrojitev Avstrije v jednotno državo z izključno nemškim značajem ponesrečil se je popolnoma. A tega ne smemo pozabiti, da se je ponesrečil še v oni dobi, ko so nemške narodnosti dremale v popolni nezavesti, ko se še ni bila vžgala ona iskra, katere vnema dandanes srca po vsem izobraženem svetu — narodnostna ideja. Takrat ni bilo ni agitatorjev, ni „rusofilskih učiteljev“, ni „hetzkaplanov“, takrat ni bilo ni časopisov, ni poučnih knjig, kateri bi bili poučevali slovanske narode o dolžnostih do samega sebe, do svoje krvi in do svoje — časti. Samozavest bila je takrat neznan pojem mej nemškimi narodnostmi.

In vendar se je ponesrečil eksperiment popolne germanizacije naše države, da-si so mu bile razmere kar najugodnejše. To je menda najbolji dokaz, da je ponemčenje avstrijskih narodnosti nemogoče v sedanjem okvirju države.

Kar ni bilo takrat mogoče, ko so dremale nemške narodnosti, je izključeno dandanes, ko so se probudile te narodnosti, ko bde in čuvajo nad svojimi pravicami. Ponavljamo torej: ponemčenje Avstrije je absolutno nemogoče v okvirju sedanje avstrijske države; ta želja naših nasprotnikov mogla bi se uresničiti še le na podrtinah te staroslavne države.

Usoda naše države je tesno spojena z usodo pod nje okriljem živečih slovanskih plemen: kolikor krepkejši se razvijajo ta lojalna a čvrsta plemena, tem bolj se utrja podlaga dinastije Habsburgov. Tako nas ne uči samo zgodovina prejšnjih dob, tako nam pravijo tudi dogodki slehernega današnjega dne.

Ako smo torej prišli do prepričanja, da je ponemčenje nemških narodnosti avstrijskih nemogoče v sedanjem okvirju naše države in da bi se ta cilj mogel doseči le na podrtinah države, potem moramo priti do resnega in odločnega vprašanja: ali smemo smatrati pravimi in odkritosrčnimi patrijoti vse tiste, žal,

da mnogoštevilne in vplivne politike, koji vporabljajo vse svoje duševne in gmotne sile v to, da bi dosegli to, kar je mogoče doseči le na razvalinah Avstrije? Ali je njihova politika zares „avstrijska“, ali ni marveč le nemško-strankarska? Zgodovina nastanka in razvoja monarhije Habsburgov do nje sedanje oblike nam pravi, da Avstrija ni bila nikdar nemška država, ampak, da so se razne narodnosti in razna plemena prostovoljno in po pogodbah združile v jedno mirno družino, — Avstrijo. V nastajanju Avstrije ne vidimo ni zmagovalcev ni zmaganecov, ampak le stranke, prostovoljno sklenivše pogodbo za skupno življenje. Avstrijska država je družina raznih pokrajin in plemen, katere člani so medseboj povsem enakopravni in nijeden član nima naslova, iz katerega bi mogel izvajati pravico do nadvladja nad drugimi. Te pravice nimamo mi Slovani, a jo istotako nimajo Nemci, Italijani in Madjari. Pri tem ni nikakega pomena, ako se je morda jedno pleme kulturno nagleje razvijalo nego drugo, kajti na zaostajanju ni krivo dotično pleme samo, ampak so krivi zgodovinski dogodki. Ali naj n. pr. slovanska plemena trpe na tem, da so morala nekaj se svojo krvjo braniti zapadno kulturo proti besnečemu Turku in tako omogočila drugim národom, da so se mogli mirno razvijati? Ali nimamo Jugoslovani velikanske zasluge za evropsko kulturo? Gotovo! Mi smo nekoliko zaostali v kulturi le tedaj, ko smo se svojo krvjo branili isto kulturo. In sedaj naj bi nas v plačilo tlačili upravisti, koje smo branili se svojim hrbtom, da ni ob njih pljusalo besneče valovje viharjih zgodovinskih časov? Ne, to ne le ne bi odgovarjalo čutu pravice in hvalečnosti, ampak tudi ne procesu, po katerem je nastala Avstrija.

Prava zgodovinska podlaga naše države je stroga enakopravnost vseh sestavljajočih jo delov in kdor hoče siloma rušiti to nje staro zgodovinsko podlago, ta je nje najhujši neprijatelj.

Ponavljamo torej: ponemčenje Avstrije ni mogoče v sedanjem nje okvirju in bi se dalo doseči le na nje razvalinah; zato pa prijatelj Avstrije ne more želeči takega nevarnega eksperimenta. Ako se mi Slovani upiramo ponemčenju, želeč ostati, kar smo bili dosedaj: zavedni avstrijski Slovani — tedaj kažemo, da umemo zgodovinski razvoj države in da jej hočemo v duhu tega razvoja za-

gotoviti trajni obstanek, sloneč na sreči in zadovoljnosti nje prebivalcev.

Politiške vesti.

Deželni zbor dalmatinaki. V seji dne 30. m. m. je govoril posl. Biankini proti c. kr. pokrajinskemu šolskemu svetu. Omenil je, da je osnovni pouk premalo hrvatsk. Vodja srbske stranke, Bjelanović, pobijal je Biankinija, trdeč, da je naslov pouku ultra hrvatsk. Skušal je dokazati, da Hrvatje niso marali pripoznati prava srbskemu jeziku, sbok česar so začele propadati šole. Glavni vzrok temu propadanju, trdi Bjelanović, pa je ta, ker se zanemarija popolnoma pouk „v krasnem jeziku italijanskem in v sloveči književnosti italijanski.“ (Galerija in srbsko-italijanska manjšina ploska). Potem je izjavil poslanec Salvi v imenu Italijanov, da bo glasoval proti šolskemu proračunu, hoteč s tem protestovati proti zanemarjanju italijanskih šol. Napadal je vlado, kateri je očital, da prezira Italijane, a pospešuje Hrvatje. — Posl. Karaman je dokazal, da v Dalmaciji ni Italijanov. — Ta seja zopet dokazuje jasno, na kakšnem stališču so „bratje“ Srbi v Dalmaciji. Komentarija ni treba.

Naši socijalno-demokratje. Vodstvo avstrijske socijalno-demokratske stranke na Dunaju je sklicalo, sporazumno s socijalno-demokratskimi vodji v raznih pokrajinah, svoje prietaše na občni zbor, kateri prične na Veliki petek ter bo trajal teden dni. Na dnevnem redu so med ostalimi te-le točke: Razvoj organizacije, splošno volilno pravo, splošni štrajk, 8 urno delo na dan, praznik dne 1. maja in še razne druge lepe stvari.

Razprava proti „Omladini“. Dne 30. m. m. so nadaljevali čitanje zaslanih zapiskov prišli in ispravevali so nadalje razne priče. Teh je skupno 185; zaslanih je doslej 75.

Srbija. Iz Belegrada poročajo, da bodo v kratkem imenovani rasni novi prefekti in naprednjake in liberalne stranke. Radikalno novinarstvo piše od dne do dne ostrejšje, a vlada pridno pleni radikalne liste.

Bolgarska. Koburčan je objavil dne 30. m. m. v posebnem razglasu bolgarskemu národu, da se mu je porodil sin. Dete (bodo kretili na ime Boris. (Murda po carju, slovečem preosnovalecu Borisu Fedoroviču Godunovu, † 1605. Ur.) Novorojeni ima že sedaj lepih časti in naslovov; med ostalim je: princ Tirnovski, princ bolgarski, prestolonaslednik bolgarski, vojvoda Sasonski, vitez prvega in četrtega razreda vojaškega hrabrostnega reda, nositelj ovratnice Aleksandrovega reda in za-

stara leta nas bodo vrgli na cesto, ko som upal preživeti še nekoliko lepih dni poleg svojega otroka! Kaj pravim otroka? Marija, moja hči nisi več! Takoj se poberi strani, ali pa reci, da vzameš Bastiana, s tem pa rešiš mene in mater svojo tolike sramote!

In ti, žena moja, ki si je doslej podpihovala in jej pomagala gojiti prazno sanje, kakoršne beremo v romanih, povej ji, reci ji vsaj sedaj, da je življenje resno, življenje ni roman. Sedaj vidiš, kaj se je zgodilo valed njeno in tvoje trme. Prodani smo, pregnani smo, uh! Reci ji, najraje te prosim, reci ji, naj ga vzame. Uh, boben že poje tretjič, uh, prodani, pregnani . . .

Starec ostane sredi sobe, pogled mu je kalen, zobje mu sklopečejo in škreplejo strahovito. Sedaj pa sedaj ošine s pogledom nepokorno hčer. Pogled mu je bil živ kakor strela.

Tedaj stegne mati hčeri obe roki okolu vrata, krčevito jo stisne k sebi, poljubi na čelo, kakor je nekoč poljubljala otroka ter vzdihne: „Izgubljeno je, Marija, vse je izgubljeno! Prosim te, kakor te nisem prosila še

povednik 4. brigade pehōte, 4. brigade konjštva ter tretjega topniškega polka. Kaj še le bode, ko enkrat doraste! — Prebivalstvo je baje jako navdušeno, mesto Sredec je v zastavah in razsvetljeno tri dni zaporedoma.

Italija. Vesti iz Palerma zagotavljajo, da bode izjemno stanje v Siciliji preklicano vsakakor še pred odprtjem posl. zbornice. General Morra ostane baje kot prefekt v Palermu; dobi posebno vojaško pooblastilo, veljavno za ves otok. — Dne 30. m. m. je pričelo vojno sodišče svoja obravnavanja proti deseterim osebam, zatoženim prekršanja razorožnega ukaza. Obsojeni so vsi na 6 do 17 mesecev zapora. — V Massi so našli neko tajno tovarno orožja. Lastnike in izdelovalce orožja so zaprli. Hišne preiskave in zaprtja v Carrari so na dnevnem redu. Danes pride baje v Carraro gen. Hentsch, ki izroči v nedeljo na vojnem trgu slovesno kolajne odlikovanju orožnikom.

Protiitalijanske demonstracije v Švici. Kakor smo sporočili v večernem izdanju 13. št. „Edinosti“ z dne 30. min. m. med političnimi vestmi, demonstrirali so anarhisti v Curigu pred italijanskim konzulatom. O teh demonstracijah javljajo nadalje, da je izjavil italijanski odposlanik v Brnu predsedniku zavezniških pokrajin švicarskih, da baje policija v Curigu ni storila pravočasno potrebnih korakov, s katerimi bi mogla zaprečiti napad na italijanski konzulat. Predsednik zavezniških pokrajin je obljubil, da zaukaže strogo preiskavo. Razne nemške hujskače so isgnali iz Švice.

Francoška poslanska zbornica. V seji dne 30. m. m. je interpeloval poslanec Locroy o vojni mornarici, katere stoji državo sleer lep denar, a vendar da je slabejša nego pa mornarica trozveze. Kritikoval je mornariško topničarstvo, nedostatno utrdbo pristanišč in slabi materijal.

Revolucija v Braziliji. Uporniki so si osvojili dne 30. m. m. mesto Portmadamo in oblegajo Nichteroy.

Različne vesti.

„Sokoleva“ maskarada. Opozarjamo, da bode le onim maskam dovoljen vstop, katere se izkažejo z vstopnice. Treba je torej, da se ona gospōda, katere namerujejo priti maskovana, pravočasno preokrbje s vstopnicami. Vstopnice se dobivajo v Dolencovi tiskarni.

Sokoleva maskarada kaže biti letos posebno sijajna in zanimiva. Došla nam je ravno kar zanimiva vest, da pride letos na Sokolovo maskarado velika skupina iz Masu-

nikdar*. O zadnjih besedah se spusti pred njo na kolena. Tedaj se šele Marija vdrami iz neke otrplosti, odskoči in vasklikne:

„Ne, mama, samo tega ne! Saj prestanom vse, vse. Zgodi se karkoli, samo da vi ne boste klečali pred menoj. Raje bodem jaz vaša žrtev.“

Mati je ostrmela, opazivši Marijo zopet tako junaško. Hotela je s zadnjim činom samo soprogu pokazati, koliko si je že prizadejala in pa da so njene prošnje vse zaman. Reva se je udala. Očeta so pa hčerine besede predramile iz obupnega mrtvila. Sree mu je urneje zaplapolalo, ko je ališal, da je zadovoljna. Žrtev, seveda, to mu je bil neznan pojem.

„Torej res!“ sadere se pol v jezi pol v radosti.

„Bog in sveta Devica mi pomagaj nositi ali pa odložiti to breme“, dejala je Marija in se tesneje oklenila matere. Tedaj Žgana ni bilo več v sobi. Trl se je med mnočico pred bišo do Bastiana.

(Dalje pri.)

PODLISTEK.

(9)

„Prima donna.“

Dogodbica iz naše vasice. — Spisal Dobravec (Dalje.)

„Prav govori, prav!“ šepetale so si ženske. „Kar je iskal, to je dobil.“ Seveda na glas si ni nobena upala ziniti. Žgan jih je pogledaval, da se je kar bliskalo. Zatulil je kakor zver, zabrusil gospodu Žetku v obraz neko surovost in hitel domov.

„Uboga Marija!“ zdihovale so tedaj dekleta na ves glas in tudi žene so jim pomagale. To je bilo učitelju skromno sadostilo.

Mnogo ljudstva se je zbralo isti dan pred Žganovo hišo. Hudomušneži, katerih nikdar ne manjka, uganili so že davno, da se bo moralo odalej rekati prav za prav pri Bastianu, kakaj danes je dražba, in kedo drugi bo kupil vse, kot Bastiano; saj je že sedaj skoro vse njegovo: Žgan, njegovo posestvo in — Marija, Bastiano ali pa njegov strijo bo kupoe. Razlike v lastnini še tako

ne bo. Domačin ne bi kupil na dražbi sosedove hiše, niti ko bi mu jo ponujali za tri groše. Taka je pri nas navada.

Boben poje: prvič! tra-ra-ra-ra! — drugič! tra-ra-ra-ra! Kedo dā več? Tra-ra-ra-ra! in tret— Ni še larekel. Hiša in posestvo je gospoda Bastiano Favento. To smo vedeli vsi, da bo nazadnje. Drugače ni moglo biti.

Tedaj prideče Bastianu za hrbet gologlav in razburjen stari Žgan ter mu nekaj zašepeta. Ta se vsrdaččen obrne h klicarju in načelniku dražbene komisije, rekoč: „Gospod Jernej Žgan je obljubil 10 glđ. več.“

Dražba se je končala. Hiša je ostala Žganu in posestvo je ostalo zopet njegovo, dasi plačano z Bastianovim denarjem.

Malo trenotkov pred tem veselim dogodkom se je vršil v Marijini sobi pri Žganovih — sedaj se lahko zopet tako reče — slededi prizor:

Mati je jokala za hčerinim hrbtom, naslanjaje obraz na njeno ramo. Marija je s molnimi očmi zrla pred-se in molčala. Tedaj prilomasti v sobo oče Žgan in upije na pol besne: „Zdaj imati! Prognali nas bodo. Na

Lastnik politično društvo „Edinost“. — Izdavatelj in odgovorni urednik: **Maks Cotič**. — Tiska Tiskarna Dolenc v Trstu.